

Innst. O. nr. 77

(2001-2002)

Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endringer i lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme sysselsetting

Ot.prp. nr. 70 (2001-2002)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

Arbeids- og administrasjonsdepartementet foreslår i denne proposisjonen å gjøre enkelte endringer i lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme sysselsetting (sysselsettingsloven). Loven inneholder bl.a. detaljerte bestemmelser som er til hinder for en alternativ organisering av Aetat. Departementet ser det ikke som hensiktsmessig å lovfeste Aetats organisering. De bestemmelser som i dagens lov gjør det, foreslås endret. I sin redegjørelse for Stortinget 24. januar 2002 pekte arbeids- og administrasjonsministeren bl.a. på følgende:

"I noen tilfeller, for eksempel når det gjelder arbeid, trygd og sosiale tjenester, er det behov for mer vidtgående omorganisering, med samling av individrettede tjenester og samordning av etater og finansieringsordninger."

Ved budsjettbehandlingen høsten 2001 gjorde Stortinget 14. desember 2001 følgende vedtak:

"Stortinget ber Regjeringen utrede spørsmålet om en felles etat for sosial-, arbeidsmarkeds- og trygde-etaten og legge saken frem for Stortinget på egnet måte i løpet av høsten 2002."

Forslagene til lovendringer som fremmes i denne proposisjonen vil legge til rette for oppfølging av Stortingets vedtak, som er referert ovenfor, og arbeids- og administrasjonsministerens redegjørelse.

I høringsbrevet om endringer i organiseringen av Aetat av 4. juli 2001 drøftet departementet to alternative modeller for organisering av Aetat.

Lovendringene som foreslås i proposisjonen er en forutsetning for å kunne legge ned dagens Aetat fylke i sin nåværende form, som eget organ. Arbeids- og administrasjonsdepartementet legger til grunn at Aetat Arbeidsdirektoratet (arbeidsdirektøren) skal inneha fullmakten til å organisere Aetat. Fullmakten skal utøves innenfor alminnelige etatsstyringsprinsipper slik

disse ellers er mellom departement og direktorat. Det etableres nå ett Aetat lokal hovedkontor i hvert fylke, basert på retningslinjer fra Aetat Arbeidsdirektoratet. Aetat lokal hovedkontor vil ikke være et overordnet forvaltningsorgan i forhold til de øvrige Aetat lokal. Endringen vil bidra til å flytte ressurser til Aetat lokal, som er det tjenesteproduserende og brukerrettede ledd i etaten.

De oppgaver som Aetat fylke i dag utfører i forbindelse med klage- og ankesaker, vil bli lagt til Aetat Arbeidsdirektoratet.

Med unntak av et fåtall saker etter sysselsettingsloven § 13 opprettholdes en to-ledds klagebehandling med dette forslaget. Det forventes en mer ens praksis når klagesaksbehandling blir lagt til en enhet enn når den er spredd på mange fylkeskontor. Dette vil opprettholde en god rettssikkerhet for klagerne.

Departementet har i dag fullmakten til å opprette og nedlegge lokale enheter. Det foreslås at denne fullmakten gis til Aetat Arbeidsdirektoratet i tråd med de prinsipper som for øvrig omtales i proposisjonen.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet fastsatte i mai 2000 nye egennavn på arbeidsmarkedsetaten og dens organer. Det foreslås på denne bakgrunn enkelte endringer for å bytte ut de tidligere egennavnene med de nye betegnelsene.

Høringsbrevet ble sendt til departementene, fylkesmennene, partene i arbeidslivet, interesseorganisasjoner m.fl. Det kom inn ca. 40 høringsuttalelser.

Høringsinstansene gir bred støtte til en endring i organiseringen ved å legge ned dagens Aetat fylke. Det gis også støtte til forenkling av systemene for styring, rapportering og kontroll. Større frihet for enheter som produserer tjenester, er også et prinsipp som får bred støtte.

Mange av høringsinstansene tar ikke noe klart standpunkt til de to modellene som ble skissert i høringsbrevet. Noen mener at dagens organisering er å foretrekke. Blant dem som tar stilling til modellene,

gir et stort flertall støtte til modellen med Aetat lokal hovedkontor som departementet foreslo.

Departementet mener at forslaget alt i alt vil kunne bidra til å effektivisere Aetat. Bemanningen knyttet til administrative oppgaver ved Aetat fylke er blitt redusert i de senere år og utgjør i dag 260-270 årsverk. Ved dette forslaget vil bemanningen knyttet til administrative oppgaver ytterligere kunne reduseres. Samlet vil dette kunne gi grunnlag for å styrke tilførselen av ressurser til det operative ledd og dermed gi grunnlag for bedre og mer individuelt tilpasset service til brukerne av Aetats tjenester.

Departementet legger videre til grunn at endringer i Aetats organisering ikke skal bidra til å redusere antallet steder hvor etaten er tilstede rundt om i landet. Det legges imidlertid opp til at utformingen av tilbudet på de steder der Aetat er representert, i større grad kan tilpasses lokale behov og forutsetninger. En overføring av klagesaksbehandlingen fra Aetat fylke til Aetat Arbeidsdirektoratet kan innebære ulike praktiske løsninger mht. lokalisering av tjenesten. En overflytting av personalressurser mellom enheter med ledige ressurser til nye enheter skal i størst mulig grad løses gjennom turnover i etaten.

2. KOMITEENS MERKNADER

2.1 Innledning

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sigvald Oppebøen Hansen, Reidar Sandal, Karl Eirik Schjøtt-Pedersen og Signe Øye, fra Høyre, Peter Gitmark, Hans Kristian Hogsnes og Kari Lise Holmberg, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen og Per Sandberg, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen og Heikki Holmås, fra Kristelig Folkeparti, Anita Apelthun Sæle og Ivar Østberg og fra Senterpartiet, lederen Magnhild Meltveit Kleppa, viser til at komiteen har hatt høringer med FFO, NHF, Velferdsalliansen, NTL, YS og Akademikerne under behandlingen av saken.

Komiteen vil slå fast at menneskene er et lands viktigste ressurs. For den enkelte er arbeid den viktigste sikring mot utstøtning og fattigdom. Det er derfor fundamentalt viktig både for den enkelte og for landet, at alle menneskers ressurser får utvikle seg og komme til nytte. En sterk og aktiv arbeidsmarkedspolitikk med ansvar for formidling og kvalifisering er derfor nødvendig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at Aetat er et helt avgjørende virkemiddel og må rustes opp og bemannes i tråd med sine oppgaver.

Flertallet mener at opplæring, kvalifisering, tilrettelegging og hjelpemidler må styrkes slik at ingen hindres fra å bruke sine ressurser og skyves ut av arbeidslivet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener Aetat er et viktig virkemiddel for å nå målene om en aktiv arbeidsmarkedspolitikk. Disse medlemmer mener at opplæring, kvalifisering, tilrettelegging og hjelpemidler er sentrale for at ingen skal hindres fra å bruke sine ressurser og skyves ut av arbeidslivet.

Komiteen mener at vi må ha et optimalt apparat til å realisere et mer inkluderende arbeidsliv. Da vil presset på folketrygden minke og det blir mulig å opprettholde og bedre sikkerhetsnettet for den som trenger det.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet slutter seg til Regjeringens forslag til forenklinger i denne sak, og avventer Regjeringens varslede gjennomgang av hele saksfeltet.

Disse medlemmer mener det meste av sysselsettingsloven er foreldet og bør oppheves. Det er allment anerkjent at arbeidsformidling og utleie av arbeidskraft like gjerne kan skje gjennom private firma uten noen spesielle lovmessige restriksjoner

Disse medlemmer mener staten har et ansvar for funksjonshemmede og andre klart definert svake grupper på arbeidsmarkedet.

Disse medlemmer mener offentlig sysselsetting, statlig arbeidsformidling og monopol på utleie og formidling av arbeidskraft er fenomener som var naturlige i etterkrigstidens Norge da arbeidsløshet var et alvorlig problem. Denne type virksomhet kan i våre dager uten videre overlates til andre aktører, som en helt alminnelig bransje med fri etableringsrett.

2.2 Forslagene i proposisjonen

Komiteen viser til at Regjeringen foreslår å fjerne lovfestet organisering av Aetat.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er kjent med at etaten sliter med stadige omorganiseringer, skiftende målfokus fra formidling til utleie, attføring og kvalifisering. Samtidig som kravene øker, er de økonomiske rammene redusert. Arbeidet med omorganisering tar tid og oppleves av de ansatte som lange, utslitende prosesser.

Komiteen vil understreke at de store problemene i Aetat ikke kan løses ved ensidig fokus på omorganisering og effektivisering. Målsettinger for etaten

må først defineres klart og etaten må analyseres i forhold til de virkemidlene som må til for å nå målene.

Komiteen vil understreke at det er et politisk ansvar å vedta målsettingene for arbeidsmarkedspolitikken og sikre at ressursene er i samsvar med målsettingene.

Komiteen ser at en fullmakt til Aetat vil gi etaten mer kontroll over egne prosesser, raskere avklaringer og mulighet til å ha ulike strategier i ulike deler av landet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at Regjeringen i brev til komiteen av 31. mai 2002 understreker at hensikten med forslaget er ikke å tilrå den organisasjonsmodellen som er omtalt i høringsbrevet og forelagt Stortinget i Ot.prp. nr. 70 (2001-2002), men å gi Aetat frihet til å velge organisasjonsmodell selv.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at statsråden i brev til komiteen av 31. mai 2002 understreker at hensikten med forslaget er å gi Aetat frihet til å velge organisasjonsmodell selv. Disse medlemmer vil samtidig vise til at Aetat Arbeidsdirektoratet ønsker å etablere et Aetat lokalt hovedkontor i hvert fylke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, deler Regjeringens syn på at det kan være hensiktsmessig med større fullmakter til Aetat, men mener det er behov for en grunnleggende gjennomgang og kartlegging av dagens situasjon i Aetat med fokus på målsettinger, rammer, virkemidler og ressurser, før forslag til omorganisering vedtas og målsettinger endres.

Flertallet vil derfor gå imot de foreslått endringer i sysselsettingsloven knyttet til nedlegging av fylkesarbeidskontorene nå, og avventer en totalgjennomgang.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti deler Regjeringens syn på at det kan være hensiktsmessig med større fullmakter til Aetat. Samtidig vil det være behov for en grunnleggende gjennomgang og kartlegging av dagens situasjon i Aetat med fokus på mål for etaten, rammer, virkemidler og ressurser. Dette vil bli omtalt i egen St.meld. om arbeidsmarkedspolitikken. Disse medlemmer vil gå inn for endringene i sysselsettingsloven om nedlegging av fylkesarbeidskontorene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti vil i samsvar med proposisjonen fremme for-

slag om oppheving av § 3 og § 14 annet ledd og forslag om endringer i §§ 6 og 13.

Komiteen vil påpeke den alvorlige situasjonen i Aetat som i realiteten hindrer ledige i å komme i arbeid og fører til økt fattigdom. Antall personer som mottok atferingspenger og som gikk passive på venting har økt med 5451 siste halvår. Personer helt uten arbeid har økt med 8 900 personer og personer på ordinære arbeidsmarkedstiltak har i samme periode minnet med 3 000 personer. Å ha folk gående på passive ytelser er sløsing med personlige ressurser, og i tillegg svært dårlig samfunnsøkonomi.

Komiteen viser til at arbeidet med å utrede en felles etat for sosial-, arbeidsmarkeds- og trygdeetaten er viktig, og at det var oppnåelse av et mer hensiktsmessig hjelpeapparat for brukerne som var utgangspunktet for Stortingets vedtak om å utrede spørsmålet om en felles etat.

Komiteen viser til at brukerorganisasjonene samlet ønsker at klageinstansen i Aetat flyttes til Arbeidsdirektoratet, slik det fremgår i odelstingsproposisjonen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil legge vekt på rettssikkerhet og kvalitet i klagebehandlingen vil kunne bli styrket ved at klagebehandlingen samles, og støtter derfor denne omleggingen.

2.3 Brukermedvirkning.

Komiteen vil vise til at de fleste offentlige tjenesteprodusenter har innført brukermedvirkning som et viktig verktøy for å videreutvikle og kvalitetssikre tjenestene. I forbindelse med sykehusreformen vedtok Odelstinget å lovfeste brukermedvirkningen i helseforetakene. Komiteen vil understreke at det nettopp er i en periode med omorganisering som Aetat nå står foran må brukermedvirkning spille en særlig viktig rolle. Erfaringer, synspunkter og forslag fra brukere og deres organisasjoner må gis en sentral plass i planleggingen og i driften av virksomheten. Komiteen vil påpeke at brukermedvirkning som metode er godt egnet til å videreutvikle og kvalitetssikre tjenestetilbudet som tilbys, og komiteen viser til erfaringene som er gjort blant annet i de sentrale brukerutvalgene i Aetat, så vel som i Rikstrygdeverket.

Komiteen mener at medvirkning fra brukere må lovfestes i sysselsettingsloven slik at Aetat blir pålagt å sikre brukernes rettigheter og interesser blant annet gjennom et formalisert samarbeid med brukernes organisasjoner.

Komiteen foreslår derfor følgende:

"Stortinget ber Regjeringen legge fram forslag som sikrer brukermedvirkning i Aetat."

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti:

Vedtak til lov

om endringer i lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme sysselsetting.

I lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme sysselsetting gjøres følgende endringer:

I

§ 3 oppheves.

§ 6 skal lyde:

Staten skal organisere offentlig arbeidsformidling og yrkesretteiing som omfatter hele riket.

Aetat skal være representert på de steder som Aetat Arbeidsdirektoratet bestemmer.

I Aetat skal det være tjenester for yrkesretteiing og for attføring av yrkeshemmede arbeidssøkere.

§ 13 skal lyde:

Arbeidsgivere og arbeidstakere som ikke fyller rimelige krav i samband med formidlingen, kan bli nektet hjelp av Aetat for en kortere eller lengre tid.

For hvert slikt tilfelle skal det straks skje melding til Aetat Arbeidsdirektoratet om det vedtak som er truffet.

§ 14, annet ledd oppheves.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Odelstinget til å gjøre slike

vedtak:

A.

Vedtak til lov

om endringer i lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme sysselsetting

I lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme sysselsetting gjøres følgende endringer:

I

I følgende bestemmelser skal ordet «Arbeidsdirektoratet» endres til «Aetat Arbeidsdirektoratet»: overskriften til kapittel I, § 1 (tre steder), § 2 femte ledd, § 14 første og tredje ledd, § 31 tredje ledd, § 32 første ledd, § 35 femte ledd, § 37 første og andre ledd og § 40 første ledd bokstav d) og annet ledd.

I følgende bestemmelser skal ordet «arbeidsmarkedsetaten» endres til «Aetat»: § 2 første og andre ledd, § 11 (to steder), § 29, § 31 første og andre ledd, § 32 tredje ledd og § 35 første ledd (to steder).

I følgende bestemmelse skal ordet «arbeidsmarkedsetatens organer» endres til «Aetat»: § 38, annet ledd.

I følgende bestemmelser skal ordet «arbeidsformidlingen» endres til «Aetat»: § 10, § 12, første og femte ledd og § 14 første ledd (to steder).

I følgende bestemmelse skal ordet «formidlingen» endres til «Aetat»: § 12, tredje ledd.

I følgende bestemmelser skal ordet «arbeidskontoret» endres til «Aetat»: § 30, første ledd og § 31 andre ledd.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

B.

Stortinget ber Regjeringen legge fram forslag som sikrer brukermedvirkning i Aetat.

Oslo, i kommunalkomiteen, den 10. juni 2002

Magnhild Meltveit Kleppa
leder

Karin Andersen
ordfører

Hans Kristian Hogsnes
sekretær